

در مورد تلافی این توضیح بجاست که حقوق بین الملل رسم تلافی را بین کشورها جایز و معمول شناخته است البته با شرط متعارف بودن تلافی نمونه های معمول آن همان است که وقتی کشوری نمایندگان کشور دیگری را اخراج میکند کشور مقابل هم همین تدبیر را بکار میبرد.

دولت آمریکا پس از واقعه گروگان گیری ابتدا به تلافی مبادرت نکرد و به شورای امنیت و در نهایت به دادگاه لاهه رفت که جمهوری اسلامی به حکم دادگاه بین المللی لاهه ترتیب اثری نداد.

دولت آمریکا نمیتوانست و یا نخواست در راه تلافی با اقدامات گروگان گیری کارمندان سفارت، متقابلا کارمندان سفارت ایران در آمریکا را گروگان بگیرد بلکه به تحریم ها متوسل شد و از همان تاریخ مرتبا بموازاات اقدامات خصومت آمیز جمهوری اسلامی آمریکا به تحمیل انواع تحریم های کوچک و بزرگ علیه جمهوری اسلامی (ایران) مبادرت کرد.

ناگفته نماند که جمهوری اسلامی هم، گروگان گرفتن کارمندان سفارت آمریکا و تصرف آن سفارت را به بهانه تلافی با ادعای! دخالت آمریکا در وقایع ۲۸ مرداد عنوان کرده که بحث ادعای نادرست مزبور به این تحریر مربوط نمیشود.

۴- مهمترین مسئله ای که در مورد تحریم های کنگره و شورای امنیت موثر در سرنوشت تحریم هاست همان تفاوت بین المللی بودن تحریم های شورای امنیت با تحریم های یکطرفه آمریکاست بدین معنا که در تحریم های شورای امنیت علیه ایران کشورهای عضو سازمان ملل، تحریم کننده (مجریان قطعنامه های شورای امنیت) هستند و در حالیکه در قطعنامه های کنگره نه آمریکا و نه هیچ دولتی طرف اجرای تحریم های یکطرفه آمریکا نیستند و فقط تحریم کنندگان بخش های خصوصی آمریکا یا بخش های خصوصی و یا بخش های وابسته به دولت کشورها میباشند.

همین موضوع مهم است که وقتی نادیده گرفته شود این گونه اظهار نظر ها پیش میآید که آقای فرید هلمست رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس آلمان گفته است > این واقعا غیر عادی است که یک ابر قدرت در کشور خود قوانینی وضع کند که کل جهان باید آنرا رعایت کند.

مورد ردیف چهارم که عرض شد حساسیت خاصی دارد که نیاز به توضیح مکمل دارد امیدوارم که در بیان آن عاجز نمانم.

قانون داماتو

رفتار ماجراجویانه جمهوری اسلامی که پس از گروگان گیری کارمندان سفارت آمریکا به اقسامه ادامه یافت کنگره آمریکا را در مقام تلافی و جلوگیری از ادامه آنها توسط جمهوری اسلامی واداشت.

اولین تحریم مالی آمریکا صادره همان ۱۲ میلیارد دلار دارائی ایران بود که با آنکه در قرارداد الجزایر تصریح به رفع حصر از مبلغ مزبور شده بود آمریکا آنرا آزاد نکرد و بعد از آن هم به مناسبت های مختلف تحریم های دیگری تحمیل جمهوری اسلامی (ایران) شد که از آن جمله میتوان از تحریم های زمان رونالد ریگان نام برد که در سال ۱۹۸۷ با اتهام اقدامات تروریستی جمهوری اسلامی وضع شد. و لاجرم در سال ۱۹۹۶ به تصویب قانون داماتو در زمان آقای کلینتون منجر شد؛ قانون مزبور که شمولش بر ایران

وکشورلیبی بود دوهدف متفاوت را دنبال مینمود درمورد لیبی منزوی کردن لیبی تا به حکومتی دمکراتیک تبدیل شود ودرمورد ایران محروم کردن ایران ازکسب در آمد لازم برای کمک به تروریسم بین المللی وصنایع نظامی وخرید تسلیحات باقدرت تخریب وسیع بود.

درگزارشات ومذاکرات کنگره آمده است که ایران درموقعیتی رفتارمیکند که امنیت ملی وسیاسی آمریکا را به خطر انداخته است ولازم است کنگره آمریکا به اقداماتی برای کنترل جمهوری اسلامی (ایران) مبادرت کند.

نظری به متن ومقدمه قانون مزبور نشان میدهد که کنگره آمریکا سیاست ایجاد تضییقات مالی را برای مهار جمهوری اسلامی اتخاذ کرده واین سیاست کلی دست دولت آمریکا رابازمیگذارد که ازطریق تحریم ها ویا وسائل مشابه هدف قانون مزبور راتامین کند.

نگاه اجمالی به کلیه تحریم هائی که بعد ازقانون داماتو ازسوی کنگره آمریکا تصویب وبه اجراء آمده نشان میدهد که تمامی تحریم ها نشئات یافته از همان قانون داماتواست.

مکانیزم اجرائی قانون داماتو

متن قانون داماتو این برداشت را میدهد که هردولتی ویا شرکتی دردنیا که با جمهوری اسلامی (ایران) بیش از ۴۰ میلیون دلار درصنایع نفت وگازایران سرمایه گذاری کند، بوسیله آمریکا مجازات میشود. همین برداشت ازمتن قانون داما توست که رئیس کمیسیون اقتصادی مجلسآلمان گفته: **«این واقعا غیرعادی است که یک ابرقدرت درکشورخود قوانینی وضع کند که کل جهان باید آنرا رعایت کند»** وعده ای نیز میگویند که تحریم ها غیرقانونی است.

ازاصول قانونگزاری واجرائی آن یکی این است که قانون کلی است وکیفیت اجرای خواست قانون را مسئولین ومتخصصین تعیین وپس ازطی مراسمی، بوسیله دولت به اجرا گذاشته میشود که از آن مکانیزم اجرائی قانون یاد میگردد ودر ایران، مرسوم ومعروف به تصویب نامه ها و آئین نامه های قانونی بود.

فکرمیکنم مثالش راروی اصل دوم متمم قانون اساسی مشروطیت بیاوریم بهتر است. زیرا با آنکه بارها و بارها موقعیت اجرائی آن اصل دردوران مشروطیت بیان شده بازم کسانی قانون اساسی مشروطیت را بمناسبت همان اصل دوم مردود دانسته واز آن بنام قانون اساسی آخوندی یاد میکنند.^۲

متن اصل دوم متمم قانون اساسی به معنای حکم دخالت روحانیون درتصویب قوانین ایران است ولی مکانیزم اجرائی آن قانون اصلا تهیه نشد ولاجرم اصل دوم بغیر از دوران اول مشروطیت دیگر به هیچوجه درجریان اجرا قرارنگرفت زیرا مکانیزم اجرائی آن قانون نتوانست تهیه شود وقانون بدون مکانیزم

^۲ - شوربختانه کسانی که طرفدار مشروطه و تداوم نظام پادشاهی هستند بدون توجه به این نکته تنها به دلیل همین ماده دو، قانون اساسی ۱۹۰۶ و متمم آنرا «قانون آخوندی» میخوانند و توجه ندارند که این ماده در سرتاسر دوران اجرائی قانون اساسی مشروطه ۱۹۰۶ و متمم آن هرگز مورد مصرف نداشته است. نه اینکه از سوی پادشاهان رعایت نشده است؛ خیر پنج ملای مورد بحث هرگز نتوانسته اند به شور برسند. ح-ک

اجرائی (کیفیت اجرائی) فقط متن است نه به معنای عام قانون زیرا قانونی را که نتوان اجرا کرد قانون عام نیست.

چگونگی مکانیزم قانون داماتو

مکانیزم اجرائی قانون داماتو در عین اینکه انگیزه قانون داماتو را کاملا حفظ کرده است اما مکانیزم اجرائی آن طوری تنظیم و اجرا میشود که از چارچوب حقوق داخلی و آزادی معاملات در کشور آمریکا خارج نمیشود و توهم اینکه اجرا و رعایت قانون داماتو تکلیف همه شرکتهای و دولتهای جهان است را بکل مردود میسازد و نیز:

تصور اینکه تحریم های آمریکا خلاف قانون است از این بابت که تحریم های قانونی تحریم هانی هستند که بوسیله شورای امنیت اعلام میشود، تصور درست است ولی بمناسبت اینکه تحریم های آمریکا یک امر داخلی و ارتباطی به حقوق بین الملل ندارد و از طرفی حقوق بین الملل هم منعی بر آن نگذاشته لذا عنوان کلی غیرقانونی بودن تحریم های آمریکا قابل قبول نیست.

اختیاری بودن در مکانیزم اجرائی قانون تحریم ها

مکانیزم اجرای قانون داماتو نسبت به اتباع و شرکت های آمریکائی برالزام، ونسبت به شرکتهای کشورهای دیگر جهان جنبه اختیاری دارد.

توضیح اینکه قانون مزبور از تابعین آمریکا خواسته است که در معاملات با شرکت های خارجی، این شرط و تعهد را در قرارداد تجاری منظور دارند که شرکت طرف معامله حق معامله به شرکت های جمهوری اسلامی که نامشان در ردیف احصاء شده است ندارند.

بنابراین یک شرکت خارجی اختیار دارد اگر معاملات تجاریش با شرکت های ایرانی متضمن منفعت بیشتری از معامله با شرکت آمریکائی است با شرکت ایرانی وارد معامله میشود و اساسا با شرکت آمریکائی معامله ای ندارد که تعهدی بنماید. و اگر شرکت خارجی از معامله با شرکت های آمریکائی منافع و اعتماد بیشتری را دارد شرط مزبور را میپذیرد و قرارداد را امضا میکند و اگر هم برخلاف تعهد عمل کرد یعنی مستقیم و یا غیرمستقیم که همان دور زدن تحریم ها نامیده میشود با شرکت های ممنوعه ایرانی معامله کرد بوسیله دادگاه های آمریکا به پرداخت جریمه محکوم میشود.

آنچه عرض شد یک روال معمول تجاری است از باب نمونه، شرکت پپسی کولا با شرکت های خرید محصولات خود شرط میکند که با شرکت کوکاکولا معامله نکند، امری که اجرای آن سالیان متمادی کاملا مشهود است.

شرطی که شرکت های آمریکائی در قرارداد های خود با شرکت های خارجی میگذارند مبنی بر اینکه با شرکت های ایرانی خاصی معامله نکنند یک شرط قانونی و معمول است که با حقوق داخلی کشور محل

امضای قرارداد سرروکار دارد، نه دادگاه بین المللی لاهه. و از نظر حقوق داخلی شرط ضمن العقد شناخته می‌گردد.

شرکتهای بسیاری در کشورهای جهان هستند که معامله با ایران را بر معامله با شرکت های آمریکائی ارجح میدانند و بالطبع در جریان تحریم و قرارداد و خسارات دادگاه هم قرار نمیگیرند که بزرگترین آنها شرکت توتال فرانسوی و شرکت های نفتی مالزی و هند و روسیه و چین است.

حق مزبور یعنی شرط محدود و مشروط کردن شرکتهای تجاری، از حقوق مدنی افراد کشورها و حتی دولت هاست، جمهوری اسلامی هم میتواند عینا عمل قانون داماتو رانسبت به شرکت های آمریکائی مقابله به مثل نماید که عنوان هم کرد ولی به اجرا درنیامد.

چنانکه روسها در مقابل تحریم آمریکا نسبت به شخصیت های کشورشان مقابله به مثل کردند.

موقعیت آمریکا و سلاح تحریم ها

آمریکا بمناسبت موقعیت اقتصادی و سیاسی خاصی که در جهان دارد سلاح تحریم ها فعلا در انحصار اوست.

درسی ام ژوئن سال جاری دادگاه آمریکا بانک باریبا بزرگترین بانک کشور فرانسه را بمبلغ ۹ میلیارد دلار جریمه کرد اتهام بانک این بوده که در سال های ۲۰۰۹ تحریم های علیه ایران را نقض کرده است؛ دادگاه علاوه بر محکومیت مالی بانک، حکم به برکناری دوتن از مدیران معروف و مهم بانک راهم داده است. بانک مزبور محکومیت را پذیرفت و دخالت دولت فرانسه و حتی تهدید به تجدیدنظر در روابط فرانسه و آمریکا هم موثر نشد.

جریان مزبور نشان میدهد که مسئله تحریم های یکطرفه آمریکا و تحمیل آن به ایران چیز ساده ای نیست. که پاسخ آن این باشد که <آمریکا هیچ غلطی نمیتواند بکند>.

برداشت نادرست از برانت بانک ملت

بطوریکه استحضار دارید بانک ملت از سوی اتحادیه اروپا تحریم شد و دولت انگلستان بخشی از تحریم علیه بانک ملت را مدیریت کرد؛ بانک ملت به دادگاه تجاری لندن دادخواهی کرد، دادگاه لندن حکم داد که اولاً بانک ملت یک بانک خصوصی است نه دولتی و یا وابسته به جمهوری اسلامی دوم اینکه اتحادیه اروپا نتوانسته ثابت کند که بانک ملت در برنامه های هسته ای جمهوری اسلامی مشارکت داشته است. بانک ملت به استناد حکم مزبور مطالبه ۴ میلیارد دلار خسارت از خزانه داری انگلیس کرده است.

برخی از حقوقدانان ایرانی نوشته اند: <شرکت ها و بانکهای تحریم شده ایران میتوانند و باید از همان راهی که بانک ملت رفت بروند و تحریم ها را باطل کنند>.

ضعف بزرگ این اظهارنظر در آنجاست که دادگاه لندن بانک ملت را بدلیل فقدان دلیل دخالت در برنامه های اتمی ایران تبرئه کرده و آنرا از دایره تحریم ها بیرون کشیده است، نه اینکه حکم کلی بطلان تحریم های یکطرفه اتحادیه اروپا را بدهد، به کلامی روشن معلوم شد که بانک ملت تخلف نکرده و نباید جریمه بشود و این درست همان است که مکانیزم اجرایی قانون داماتو ناظر بر آن است.

و اتفاقا حکمی که دادگاه تجاری لندن داده است اعتبار تحریم ها را تاکید میکند نه بطلان آنها را.

تحریم های اقتصادی و محاصره اقتصادی

درست است که در روابط حسن همجواری و میثاق بشردوستانه سازمان ملل و حقوق بشر اساسا تحریم های یکطرفه صورت منازعه دارد ولی آنچه مسلم است، سالهاست که تحریم علیه کشورها در روابط بین المللی جاری است و هیچگاه هم بوسیله شورای امنیت با مخالفتی مواجه نشده است و از آن مهمتر مشکلات را باید در مسیر اجرا و سابقه اجرایی آن شناسایی کرد نه بر اساس تئوری؛ باید برای رفع این نحوستی که جمهوری اسلامی بر کشورها غالب ساخته راه اساسی یافت؛ نمیشود چنانکه گفتند: >تحریم ها چیز مهمی نیست< دل خوش کرد.

تحریم های اقتصادی با محاصره اقتصادی که عملی خلاف حقوق بین الملل است تفاوت دارد؛ تحریم های اقتصادی نوعی اتخاذ سیاست بازرگانی کشورهاست که با اهداف سیاسی همراه است و اگر با اهداف تجاری و ملی مانند حمایت از تولیدات داخلی و یا جلوگیری از بالارفتن قیمت ارزاق اتخاذ شود سیاست بازرگانی خوانده میشود مانند جلوگیری از ورود فاستونی خارجی در زمان رضاشاه بزرگ و یا ممنوعیت صادرات گوسفند به کشورهای ساحلی خلیج فارس برای جلوگیری از بالارفتن قیمت گوشت در دولت هویدا.

زمینه های حقوقی تحریم ها

نظریه حقوقدانان بین المللی بر این پایه است که کشورها میتوانند در صورتی که هدف نقض قوانین بین المللی از ناحیه کشور دیگری قرار گیرند به مقابله به مثل و یا بطریقی تلافی کنند.

از آنجا که تحریم های آمریکا علیه جمهوری اسلامی بعلت تحریمات و اقدامات خلاف اصول بین المللی جمهوری اسلامی صورت گرفته، و از آنجا که آمریکا نتوانسته و یا نخواسته به اقدام متقابل یعنی گروگان گیری کارمندان سفارت ایران مبادرت کند، لذا اتخاذ سیاست تحمیل تحریم ها به ایران نوعی واکنش مجاز تلقی خواهد شد خاصه که انگیزه و علت تحریم ها توقف اقدامات تروریستی و اعمال خلاف اصول حقوق بین الملل معرفی شده است.

دولت ها مسنول حفظ شرافت ملی کشور و ملتشان هستند؛ نمیشود گفت جمهوری اسلامی ۳۰ سال پرچم آمریکا را آتش بزند سفارتش را تصرف بکند کارمندان را گروگان بگیرد در لبنان خوابگاه سربازان آمریکایی را منفجر بکند، رفسنجانی مقام عالیترتبه جمهوری اسلامی فرمان میدهد که درازای هر فلسطینی ۵ آمریکایی را بکشید معهذاً آمریکا دست از پا خطا نکند، آنهم آمریکایی که برای اهانت به پرچم کشورش ۵۰ هزار جوان آمریکایی را در ویتنام از دست داد؟

سابقه نشان میدهد که آمریکا و آمریکانیها بسیارانتقامجو، بی گذشت، مغروروبی رحم وبی انصاف هستند.

آیا میتوان ازچنین کشوری که جهان ناظرجنایات بیحساب، ودخالت های وقیحانه درامورکشورهاست انتظار داشت که درمورد جمهوری اسلامی حلقه اسارتی را که برگردن جمهوری اسلامی درژنو انداخته بردارد؟؟

اینها که اشاره شد بسیارفشرده وجزئی ازکل است وبدین سبب مطرح شد که حقوقدانان دولتی ایران متوجه باشد که درکیسه دفاع آمریکائی ها چه نکته هائی نهفته است وموقعیت حقوقی ایران تاچه حد ضعیف وبدور ازتوجه حقوقی است.

با تشکر واجازه ادامه آن